

L'intervencionisme *liberal* del PP: vers el canvi de locomotora

Ramon Tremosa i Balcells

Departament de Teoria Econòmica, Universitat de Barcelona

rtremosa@ub.edu

“Quan l'Estat controla una part tan gran de l'activitat econòmica, els efectes de les seves decisions en la part restant del sistema econòmic esdevenen tan forts que, de manera indirecta, el sector públic controla el conjunt de l'economia”
(Friedrich Hayek, “Camí de servitud” (1944), tot fent referència a que l'Estat alemany ja controlava el 50% del PIB l'any 1928).

Hayek en aquest punt va ser ben bé profètic: avui els Estats tenen un gran pes en l'economia (40-60% del PIB a la UE) i disposen d'un gran poder regulador, fins al punt que amb la seva complicitat o indiferència poden beneficiar o perjudicar sectors econòmics i regions senceres¹. D'aquestes actituds en els darrers vuit anys n'hem tingut molts exemples: la denegació de l'OPA de Gas Natural, la passivitat del govern central en la no elecció de Barcelona com a seu europea de l'agència alimentària (l'any 1993 va passar el mateix amb l'agència del europea del medicament), o la recent aplicació dels preus genèrics, que perjudicarà especialment la indústria farmacèutica catalana enfront de les multinacionals nord-americanes del sector establertes a Madrid. Al mateix temps, per exemple, el Govern central va assumir íntegrament el deute de RTVE, xifrat en 7.000 milions d'euros i generat només en vuit anys, essent aquesta xifra equivalent a la meitat del deute públic de la

¹ El creixement del percentatge de la despesa pública sobre el PIB entre 1950 i 1994 (d'un 25% a un 45% als Estats Units i a Anglaterra) va fer afirmar a M. Friedman fa deu anys que “a tots dos costats l'Atlàntic es predica el liberalisme, l'individualisme i el capitalisme però es practica el socialisme”. I és que l'Estat realitza avui no fabrica cotxes ni camises però realitza uns impressionants programes de transferències que, en nom de la igualtat i de l'eradicació de la pobresa, produeixen una barreja erràtica i contradictòria de subsidis que beneficien uns territoris i uns grups d'interès enfront d'uns altres, sense presentar un efecte clar sobre el creixement econòmic. Vegeu, en aquest sentit, el document de treball del Banc d'Espanya “rational underdevelopment” (2001), quan conclou que les regions subsidiades del sud d'Itàlia no tenen cap incentiu racional a desenvolupar-se.

Generalitat de Catalunya acumulat des de 1980. Qüestió de complicitats i d'indiferències, al cap i a la fi, però que confirmem l'enorme potència del nou intervencionisme centralista "liberal" del govern del PP, que ha perseguit de manera insistent un clar objectiu: que Madrid passi a ser la locomotora econòmica d'Espanya en detriment de Catalunya.

Secularment, l'economia catalana ha hagut de suplir per mitjà del sector privat la insuficient presència de l'Estat, i per això hi ha a Catalunya un gran pes del mateix en sectors clau de la nostra vida col·lectiva: ensenyament, sanitat i infraestructures de transport, entre d'altres. Aquest model econòmic era sostenible quan el pes del sector públic espanyol sobre l'economia era petit: l'any 1975 aquest pes equivalia només al 13% del PIB, però l'any 2002 ja era del 39%. Avui, per tant, quan l'economia catalana paga a l'Estat espanyol impostos a nivell europeu cal preguntar-se si el govern del PP ha prestat serveis públics i ha invertit a casa nostra també a nivell europeu. La resposta no la podem saber: no és possible, per manca de transparència oficial, conèixer la informació territorialitzada de la despesa i de la inversió públiques dels ministeris de l'Estat i de la Seguretat Social des de 1996 ençà.

D'aquí deriva el debat, creixent en els darrers mesos, al voltant de les balances fiscals: a hores d'ara no disposem encara de dades oficials relatives a l'evolució del dèficit fiscal català en els darrers sis anys, fins al punt que creixen les sospites de que en aquest període el nostre dèficit fiscal amb l'Estat podria haver crescut per sobre del que assenyalen els resultats de la fundació privada Funcas (anys 1999 i 2000, 8% del PIB català; anys 2001 i 2002, 9% del PIB català). No s'explica de cap altra manera la opacitat pública total del Ministeri d'Hisenda: per què només se cedeixen aquestes dades a entitats madrilenyes privades afins al govern central, que les "cuinen" sense pràcticament explicacions metodològiques, i que acaben dient que el dèficit fiscal de Madrid supera el català en tots els anys entre 1995 i 2002? Segons l'equip d'Antoni Castells en el quinquenni 1991-1996 el dèficit madrileny amb l'Estat era nul, enfront d'un 7% del PIB anual català. Per què l'equip de l'actual conseller d'Economia de la Generalitat (on hi havia catedràtics d'Hisenda Pública de les universitats Complutense i de Saragossa) no ha pogut actualitzar encara el seu llibre, sens dubte el treball metodològicament més rigorós dels que s'han publicat mai a l'Estat²?

² Per a més informació sobre el debat de les balances fiscals vegeu el meu article a la revista *L'Espill* (número 16, 2004).

Convergència regional: model francès

Tot i que la continuada recepció de fons europeus explica una bona part del diferencial de creixement amb la UE, la convergència de l'economia espanyola amb la UE és molt pobra, en haver passat tant sols del 79'9% al 83'5% del PIB per càpita mitjà de la UE entre 1996 i 2003. Aquest acostament és encara més lent si es té en compte que altres països receptors com ara Irlanda han passat del 93'3% al 127'7% de l'esmentada mitjana en el mateix període (a l'any 1985 Irlanda estava al 67% i Espanya al 71%). La diferència rau en els sectors productius impulsors del creixement econòmic, basat en el cas espanyol en turisme de sol i platja, construcció i agricultura (sectors intensius en factor treball i generadors de baix valor afegit), mentre que un país també tradicionalment agrari com Irlanda ha sabut orientar-se cap a sectors de noves tecnologies (molt més intensius en capital i generadors d'elevat valor afegit)³. Així, si s'analitza el creixement de la productivitat espanyola, variable clau del creixement econòmic d'un país a llarg termini (en determinar el seu nivell salarial i el seu nivell de riquesa), aquesta encara és més decebedora: entre 1996 i 2002 no hi ha cap any en què el creixement de la tan estratègica variable superi l'1% anual. El "miracle" econòmic espanyol d'aquest període, per tant, s'explica bàsicament pel creixement de la població ocupada, que ha crescut de 12 a 16 milions entre 1996 i 2003.

La convergència econòmica espanyola amb Europa presenta magres resultats perquè només la impulsen tres comunitats autònomes. Segons es desprèn des les estadístiques oficials de l'Eurostat, relatives al PIB per habitant de les 166 regions de la UE-15 calculat en poder de compra⁴, només la Comunitat Autònoma de Madrid (CAM), Navarra i el País Basc estan protagonitzant la convergència econòmica espanyola amb Europa: si el valor 100 representa la mitjana del PIB per càpita de la UE, entre 1997 i 2001 el PIB per càpita de la CAM ha passat de 101 a 112'4, el de Navarra de 97 a 106'2 i el del País Basc de 94 a 105'1, mentre que el de Catalunya s'ha estancat en moure's tant sols de 100 a 100'7 (el PIB per

³ *De fet, Espanya només pot assolir la mitjana del PIB per càpita de la UE quan els territoris de l'EURAM (Euroregió de l'Arc Mediterrani: Catalunya, País Valencià i les Balears) s'hagin situat als nivells de les tan semblants Llombardia, Piemont i Toscana respectivament: aquestes presenten, en el mateix context europeu, un PIB per càpita amb uns valors entre 135 i 120, permetent al conjunt d'Itàlia de superar la mitjana del PIB per habitant comunitària.*

⁴ *Paritat de poder de compra: en valorar el PIB monetàriament els béns i serveis produïts en un país durant un any (equival al sumatori de preus per quantitats), cal corregir les notables diferències territorials de nivells de preus per a poder fer comparacions.*

càpita de les altres comunitats autònomes o bé presenta creixements vegetatius entre 2 i 4 punts, com és el cas del País Valencià i de les Illes Balears, o bé fins i tot el d'algunes disminueix). I què tenen en comú en aquest període les tres comunitats esmentades que han progressat tan espectacularment en el context europeu? un dèficit fiscal nul o molt petit amb l'Estat espanyol (Castells i altres, 2000). En canvi, el PIB per càpita de Catalunya en el mateix període s'ha estancat en la mitjana europea i molts economistes catalans ho atribuïm a que el creixent dèficit fiscal català amb l'Estat limita el nostre creixement econòmic.

Tot analitzant el mapa europeu, s'observa una clara diferència en el model de convergència regional en els estats grans. D'una banda Alemanya i Itàlia, que presenten també grans contrastos territorials, mostren en canvi una gran homogeneïtat en les regions amb capacitat de creació de riquesa: si el valor 100 representa la mitjana del PIB per habitant de la UE, la gran majoria de les seves àrees desenvolupades registren nivells situats entre 125 i 150, situant-se les seves capitals polítiques molt per sota d'aquests nivells. D'altra banda, França mostra uns resultats que són reflex del seu model d'Estat centralista per excel·lència: la regió de París ha assolit ja el nivell 165 (153 l'any 1997) mentre totes les altres regions franceses estan estancades entre 103 i 83.

Ara que s'insisteix tant des de Madrid en què Espanya és "el país més descentralitzat del món", mirant així de barrar el pas a qualsevol revisió del model d'organització territorial, els resultats de l'Eurostat emergeixen amb claredat: el model espanyol de convergència dels darrers anys tendeix clarament al model francès, en lloc de mostrar resultats més propis d'un estat federal com ara Alemanya⁵. Així, es pot assenyalar una clara relació entre convergència econòmica i saldo de la balança fiscal regional amb l'Estat espanyol, en el sentit abans esmentat. I en darrer terme, cal constatar que l'esforç català no està servint per a que les regions menys productives de l'Estat s'acostin a Europa, sinó per a que només Madrid creixi de manera espectacular⁶.

⁵ Segons dades oficials de creixement acumulat de l'INE, el PIB de la CAM, Navarra i País Basc ha crescut en termes reals, respectivament entre 1995 i 2002, un 30'3%, 29'4% i un 28'8%, enfront del 22'6% de Catalunya.

⁶ De fet, la CAM és la comunitat que més ha incrementat la seva participació relativa en el conjunt de l'economia espanyola, del 16'8% al 17'3% entre 1995 i 2002, mentre que Catalunya és la més l'ha reduïda, en baixar del 18'9% al 18'4%.

Desequilibris creixents: pressió fiscal, estalvi, inflació i balança de pagaments

1.- Tot i la cantarella mediàtica de les rebaixes impositives que ha practicat amb gran eficiència el govern del PP, el fet cert és que la pressió fiscal (recaptació total d'impostos i cotitzacions socials referida al PIB) ha augmentat del 33'3% del PIB de 1995 al 35'7% de 2003 i, si considerem el conjunt de les administracions públiques, l'any 2002 s'hauria assolit el 40% (Banc d'Espanya, 2002). Així, analitzant les dades de la darrera Memòria de la Agencia Tributaria disponible, les recaptacions per impostos directes han baixat del 46'7% al 43% del total de recaptacions de l'Estat entre 1996 i 2000 (darrer any per al qual hi apareix informació definitiva), mentre que els impostos indirectes han augmentat del 37'1% al 42'9% del total. Ha estat practicada, per tant, una hàbil política de redistribució de la càrrega fiscal, que passa per rebaixar impostos més visibles (directes: IRPF) i augmentar els menys visibles (indirectes: IVA, especials i taxes diverses), fins al punt que se sospita que es manté vigent un fet denunciat l'any 1992: els salaris suporten el 80% de la recaptació de l'IRPF, tot i representar només el 54% de la Renda Nacional (Calonge i Manresa, 2001). En aquest sentit l'Institut d'Estudis Fiscals, dependent del Ministeri d'Economia, no ha dut a terme tampoc cap estudi oficial sobre el frau fiscal a l'Estat en els darrers anys, de tal manera que també hem de seguir considerant estimacions fetes l'any 1994, segons les quals el volum d'aquest frau seria equivalent a una tercera part de la recaptació d'impostos de l'Estat. I això en un context en què, també segons dades oficials, l'any 2000 a tot l'Estat només hi havia 50.000 declarants de l'IRPF, d'un total de més d'onze milions, amb una base imposable igual o superior als 120.000 euros anuals (Memoria Tributaria, 2001).

2.- Del període 1996-2002 també és preocupant la caiguda de l'estalvi a tot el país (Caixa Catalunya, 2003). I per bé que aquesta dinàmica s'insereix en un context global, en el nostre cas hi ha un element afegit agreujant que n'accentua la caiguda: els tipus d'interès reals són negatius a Espanya, per tal com des de 1999 el BCE fixa el tipus d'interès oficial a partir de la inflació de l'eurozona. Així, pel que fa a les famílies, en aquest període la seva capacitat de finançament ha passat del 6'7% al 0'7% de la renda familiar bruta disponible; en percentatge del PIB, la riquesa financera neta de les famílies ha passat del 103'5% de 1995 al 99'1% de 2002, havent assolit un màxim del 132'7% l'any 1999. Pel que fa a l'endeutament privat, mesurat a partir del pes de crèdit sobre el PIB, aquest ha crescut espectacularment, en passar del 65'3% al 108'2% entre 1996 i 2003 (Caixa Catalunya, 2003). I en relació a l'evolució del consum, en tant complementari de l'estalvi, és molt

interessant d'analitzar el peculiar procés de convergència d'aquesta variable per comunitats autònomes entre 1996 i 2003. Així, només el consum per càpita d'una de les set comunitats que l'any 1996 superaven la mitjana espanyola ha progressat en aquest període: mostrant el valor 100 la mitjana estatal d'aquesta variable, Madrid ha passat de 125 a 127, havent minvat el de Catalunya de 112 a 111 i el de les Illes Balears de 116 a 109. Curiós procés de convergència aquest, segons el qual millora en relació a la mitjana el consum per càpita de les regions pobres de l'Estat i empitjora el de les regions riques... menys la primera, que segueix progressant a partir d'uns nivells ja molt elevats ("Convergència o divergència regional?", Caixa de Catalunya, 2003).

3.- En aquests darrers anys tampoc no s'ha avançat gaire en la reducció del diferencial sistemàtic d'inflació amb la UE. En presentar encara l'estructura dels mercats de molts béns i serveis formes de monopoli i oligopoli, en lloc de mostrar formes més properes a la lliure competència, les empreses dominants en molts sectors d'activitat a Espanya apugen preus sense por a una competència efectiva. En aquest sentit, si bé la privatització d'empreses públiques s'ha quasi completat amb els governs del PP, el grau de liberalització dels mercats de serveis encara és lluny del que presenten els principals mercats europeus. Així, Telefónica gaudia l'any 2002 un 82% de quota de mercat espanyol, Repsol disposava d'un 62% del mercat de distribució de benzina i Endesa actua com a empresa única a Catalunya, estant el mercat espanyol d'electricitat repartit per àrees geogràfiques entre les poques empreses que a nivell de l'Estat hi operen⁷. Així, el dinamisme de la petita i mitjana empresa industrial catalana està essent per aquesta via escanyat pels preus dels *inputs* essencials, els quals són manipulats per empreses encara amb massa vocació de monopoli, l'eficiència de les quals, d'altra banda, no ha estat la mateixa quan han hagut de competir lliurement lluny del protegit mercat espanyol: quan eren monopolis públics, els marges empresarials s'aconseguien en els despatxos governamentals i a base d'incrementar els preus

⁷ *Entre octubre i novembre de 2002 Repsol va incrementar els seus marges de comercialització de gasolis un 17% i de benzina un 13%, a partir del traslladar al públic només una part de la disminució del preu del cru i de la revalorització de l'euro enfront del dòlar. O bé també, en el període esmentat, el preu de l'energia a l'engròs era de 4,25 cèntims/Kwh, xifra entre un 50% i un 70% superior al d'altres operadors europeus; en haver realitzat les elèctriques una bona part de les seves darreres inversions fora d'Espanya o en activitats alienes al seu negoci on hi han perdut diners, hi ha la temptació de demanar al Govern espanyol permís per augmentar preus per a poder garantir els subministraments futurs; fets semblants s'observen també en el mercat de les telecomunicacions.*

als consumidors. Només cal comparar l'evolució en els darrers anys de la inflació en el sector industrial, que és un sector completament obert a la competència internacional i integrat en el comerç mundial (amb unes estructures de mercat que oscil·la entre l'oligopoli i la competència monopolística), amb la mateixa evolució de referida al monopolístic i protegit sector serveis. Així, entre 1996 i 2001 la inflació industrial ha presentat unes taxes de creixement anual entre el 0'5% i l'1'7%, amb caigudes de preus en alguns sectors productius, mentre que la inflació en el sector serveis creixia entre el 3'4% i el 4'6% anual.

4.- La balança de pagaments ha registrat un empitjorament molt preocupant del saldo del compte corrent. L'any 1996 els superàvits de serveis (turisme) i les transferències de la UE compensaven els seculars dèficits comercial i de rendes, mentre que al 2003 el dèficit comercial s'ha situat ja en el 6% del PIB, fet que arrossega el compte corrent a un dèficit del 3% del PIB: per a seguir finançant les importacions des de fa quatre anys cal vendre actius a no residents (terrenys, cases, etc.), en contrast amb la major part de països de l'euro, que acumulen divises gràcies als seus superàvits comercials i en el compte corrent i que aprofiten l'euro fort per a adquirir més fàcilment actius a la resta del món. L'agreujament del desequilibri exterior fa més fràgil i més sensible a la conjuntura internacional el finançament del creixement espanyol, i pel que fa als propers anys les perspectives no són pas gaire bones: el diferencial d'inflació ja està reduint les exportacions espanyoles a la zona euro, que n'absorbeix dues terceres parts, i l'euro fort amenaça les exportacions espanyoles fora de la zona euro, que han crescut a dos dígits entre 1999 i 2002 (Tremosa i Costa, 2003), així com també el turisme europeu de sol i platja; si segueix la caiguda de l'estalvi interior i augmenta la dependència de l'estalvi exterior creixerà en el futur el dèficit de la balança de rendes (per la sortida creixent de beneficis) i a la fi dels fons europeus pot reduir els superàvits de les transferències corrents i de capital. Si no hi ha un canvi profund del model econòmic espanyol, en pocs anys Espanya pot ser la gran perjudicada de la fortalesa de l'euro⁸.

⁸ *En absència de diferencials de tipus d'interès significatius amb el dòlar, l'euro serà una moneda en constant apreciació, sobretot enfront de les monedes dels països emergents. Això és degut a que deu dels onze països de l'euro presenten superàvit comercial i en el compte corrent, per la qual cosa la zona euro acumula divises i s'aprecia. De fet, Alemanya porta 50 anys obtenint superàvits comercials tot i la fortalesa creixent de la seva moneda: via increments de productivitat compensen l'efecte negatiu sobre el preu de la moneda forta (la qual permet després, més fàcilment, comprar empreses i actius a la resta del món).*

Espanya, pressió fiscal asimètrica

Un dels actius dels vuit darrers anys ha estat la progressiva reducció del dèficit públic, que ha baixat de quasi el 6% del PIB l'any 1996 al 0,3% l'any 2003, per bé que ha calgut recórrer a fórmules de comptabilitat creativa per a assolir el famós dèficit zero, com afirma José Barea: no considerar-hi, per exemple, les pèrdues de RTVE (30€ per segon l'any 2002) o les inversions del Gestor Ferroviari d'Infraestructures, constructor de l'AVE. Cal tenir present, però, que la inversió pública ha estat la gran sacrificada d'aquest esforç de contenció de la despesa, fins al punt que entre 1996 i 2003 el capítol 3 de les despeses de l'Estat (pagament d'interessos del deute públic) sempre ha superat el pressupost del capítol 6 del mateix (inversions reals). Així, entre 1995 i 2002 i referit a la mitjana de la UE, a Espanya ha caigut la productivitat total dels factors del 100% al 96,9%, en relació a aquella mitjana; el capital tecnològic referit al PIB ha caigut del 43% al 40'8% i la despesa pública en educació referida al PIB ha baixat del 90% al 89% (Banc d'Espanya, 2002).

En aquest sentit, el disseny radial de les infraestructures de transport a l'Estat ha contribuït decisivament a l'estancament de l'economia catalana en el context europeu. A hores d'ara no es disposa d'informació oficial sobre la despesa i la inversió pública de l'Estat per comunitats autònomes per a avaluar-ne la magnitud de la discriminació, però per aproximar-nos-hi podem recórrer a les estadístiques de la Fundació BBVA: en termes d'estoc o quantitat de capital públic (resultat de l'acumulació de successius fluxos d'inversió pública anual), l'any 1998 el de la Comunitat Autònoma de Madrid representava el 10% del total espanyol i el de Catalunya el 12%, però si tenim present que Catalunya suposa el 6% de la superfície de l'Estat i Madrid només un 1%, se'n deriva que per quilòmetre quadrat Madrid ja quintuplicava l'any 1998 l'estoc de capital públic català; i això sense computar-hi encara les inversions públiques de l'Estat en els anys de la majoria absoluta del PP, ja que 1998 és a data d'avui encara el darrer any disponible en les sèries d'estoc de capital de la Fundació BBVA⁹.

⁹ *Els pressupostos generals de l'Estat, que informem de la inversió prevista i no de la finalment realitzada, mostren entre 1998 i 2004 uns percentatges per a Catalunya sempre inferiors al seu pes de població (16%) o PIB (19%). I això considerant que en tots els anys hi figura fins entre un 30 i un 35% de la inversió total anual com a "no regionalitzable", que s'assigna a "serveis i béns públics de l'Estat"; és a dir, principalment, a Madrid.*

Una política fiscal a nivell espanyol no descentralitzada perjudica especialment l'economia catalana en el context espanyol. El model de creixement madrileny gira al voltant de cinc grans empreses multinacionals de serveis, algunes de les quals són antics monopolis públics i de la capitalitat de l'Estat, amb els seus Ministeris i els seus 400.000 funcionaris. L'estructura econòmica de Catalunya, en canvi, la defineixen les empreses multinacionals al nostre país, unes quatre-centes mitjanes empreses industrials de capital català (que van facturar més de 100 milions € l'any 2002) i milers de petites empreses manufactureres. A diferència de les empreses de serveis, les empreses industrials a Europa competeixen en mercats internacionals oberts i no regulats pels respectius estats: la regulació estatal en serveis i la no regulació de la indústria determina una asimètrica pressió fiscal sectorial, que té també grans implicacions territorials per causa de la molt desigual especialització productiva existent a l'Estat espanyol (a Catalunya la indústria representa l'any 2002 el 32% del seu PIB mentre que a la CAM només el 14%; els serveis hi pesen, respectivament, el 65% i el 83%).

Així, tal i com mostren dos documents de Gaetan Nicodème publicats per la Direcció General d'Afers Econòmics de la Unió Europea, a) Les empreses manufactureres europees estan fiscalment discriminades en relació a les empreses de serveis europees de telecomunicacions, energia i aigua, per tal com aquestes obtenen dels respectius reguladors estatals grans deduccions en l'impost de societats per mitjà *d'enginyeria fiscal* (mentre que l'atomització i la gran competència de la indústria manufacturera li ho impedeix d'aconseguir, fins al punt que les empreses de serveis suporten un tipus impositiu *efectiu* o final en l'impost de societats que ha arribat a ser en alguns anys d'un 50% més baix). I b) Les petites i mitjanes empreses manufactureres de l'Estat espanyol són de les més maltractades fiscalment de la UE en l'impost de societats, en relació al tipus impositiu finalment pagat, al tractament fiscal de les amortitzacions (els seus períodes hi són molt més llargs a casa nostra), i al tractament fiscal de les provisions per acomiadament (no deduïbles de l'impost esmentat). Així, en ser Catalunya l'àrea de l'Estat on hi ha més indústria manufacturera i on hi ha més concentració de petites i mitjanes empreses, es pot concloure que pel que fa a l'impost de societats la política fiscal espanyola d'aquests darrers anys no ens ha afavorit i ens ha restat competitivitat.

Conclusió

En el període 1996-2002 l'economia catalana ha perdut pes relatiu a Espanya, havent passat del segon al quart lloc entre les comunitats autònomes en PIB per càpita i del quart al sisè lloc en renda disponible per càpita; al mateix temps, en el context europeu s'ha estrocat la seva convergència econòmica, que havia crescut amb força entre 1986 i 1996. Com a principal causa d'aquest canvi de tendència cal assenyalar la manca de complicitat amb la nostra economia de l'Estat espanyol, que disposa avui d'un gran pes econòmic i d'un gran poder regulador, i que es pot quantificar en el dèficit fiscal català. Aquest dèficit fiscal ha crescut en aquests anys fins a assolir màxims històrics (8-9% del PIB català anual?) i s'apunta com la causa principal de molts dels problemes que avui presenta el nostre país: el dèficit d'infraestructures i el creixent col·lapse de serveis socials (pensions, sanitat i ensenyament públics). En aquest sentit, els vuit anys de govern pel PP coincideixen amb la intensificació del procés de canvi de locomotora econòmica a l'Estat espanyol: l'acceleració del creixement i la convergència madrilenya, directament imputable a l'impuls estatal en sectors intervinguts i regulats, contrasta amb la davallada relativa dels sectors econòmics catalans que competeixen internacionalment amb gran indiferència (quan no hostilitat: la denegació de l'OPA de Gas Natural sobre Iberdrola, per exemple) del govern central.

Per bé que els darrers vuit anys el PIB espanyol per càpita ha convergit del amb Europa (del 79'9% de 1996 al 83'5% de 2003), no es pot amagar el fet de que la productivitat espanyola ha divergit amb la UE (del 94'5% al 92%), amenaçant la pròpia sostenibilitat de la convergència futura. El creixement espanyol, protagonitzat per sectors de valor afegit baix (construcció, agricultura, turisme de sol i platja), sembla premiar més l'obtenció de rendes associades a privilegis i en àmbits de competència limitada o regulada, més que no pas en l'estímul de la creació de riquesa a partir d'activitats productives. D'aquí deriven el creixent desequilibri en variables clau que els vuit anys del PP fins i tot ha accentuat: la caiguda de la productivitat i de l'estalvi, la no reducció dels diferencials d'inflació amb la UE, l'augment de la pressió fiscal i els creixents dèficits comercials i per compte corrent mostren la fragilitat del model de creixement espanyol, menys observable per causa del cicle expansiu internacional fins al 2001 i per la recepció massiva de fons europeus (que explicarien una bona part de la convergència econòmica espanyola dels darrers anys).

Després dels vuit anys de govern del PP, i en el nou context de divisió internacional del treball, Catalunya ha quedat en una situació delicada, per tal com els nostres sectors econòmics de baix i mitjà valor afegit ja no poden competir amb l'Europa de l'est i molts sectors que són d'elevat valor afegit no estan encara al nivell dels països europeus més avançats. Catalunya no pot seguir pagant en impostos el 40% del seu PIB i rebent tan sols en despesa i inversió públiques el 30% del PIB, els catalans paguem impostos de país socialdemòcrata i rebem prestacions públiques de país liberal. Sense una correcció notable del desequilibri que suposa el dèficit fiscal català no es podrà fer front amb èxit als nous reptes que planteja la globalització, en la que el sector públic hi té un paper important: no en el sentit de més intervencionisme, sinó en l'impuls de la formació i del reciclatge i en la promoció de les noves formes de cooperació econòmica que planteja la revolució tecnològica; i això sense oblidar la solidaritat amb la mà d'obra que ja no s'hi podrà adaptar.

Bibliografia

- AEAT (2001): *Memoria de la Administración Tributaria*.
- Banc d'Espanya (2002): Informe Anual.
- Caixa de Catalunya (2004): Consum i economia familiar, n. 34.
- Calonge, S. i Manresa, A. (2001): *Incidencia fiscal y del gasto público social sobre la distribución de la renta en España y sus CCAA*, FBBVA.
- Castells, A.; Barberán, R.; Bosch, N.; Espasa, M.; Rodrigo, F. i Ruiz Huerta, J. (2000): *Las balanzas fiscales de las Comunidades Autónomas (1991-1996): Análisis de los flujos fiscales de las Comunidades Autónomas con la Administración Central*. Editorial Ariel i Fundació Carles Pi i Sunyer d'Estudis Autònomic i Locals.
- Desmet, K. i Ortuño, I. (2001): "Rational underdevelopment". Banco de España. Servicio de Estudios. Document de Treball número 0114.
- Eurostat (2004): news release, número 21; Any 1997, Eurostat (2001): news release, número 18. <http://europa.eu.int/comm/eurostat>
- Nicodème, G. (2002): "Sector and size effects on effective corporate taxation". Directorate General for Economic and Financial Affairs. European Economy, Economic Papers, n. 175 (http://europa.eu.int/economy_finance).
- Nicodème, G. (2001): "Computing effective corporate tax rates: comparisons and results". Directorate General for Economic and Financial Affairs. Economic Papers, n. 153 (http://europa.eu.int/economy_finance).
- Tremosa, R. (2004): "Balances fiscals, el secret més ben guardat del regne". L'Espill, número 16, primavera, Universitat de València i Editorial 3i4.
- Tremosa, R. i Costa, J. (2003): "The relative competitiveness patterns of Spanish regions after the European Monetary Union (1999-2002)", FEDEA, EEE169.